

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÓDICH CATALANISTA

Any 3.— Núm. 111.— Diumenge 21 de Setembre de 1902.

LO QUE VOLÉM

«Volém la llengua catalana ab carácter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrecs públichs: volém Corts catalanas, no sols per estatuir nostre dret y lleys civils sino tot quant se refereixi á la organisió interior de nostra terra: volém que catalans sian los jueves y magistrats y que dintre de Catalunya's fallin en l'última instància's pleits y causas: volém ser àrbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exèrcit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y estableint que la reserva regional forsova presti servy tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

Lo de l'Arquebisbat

y'l Catalanisme

Fingiriam si no diguessim qu'estem verament satisfets y orgullosos de l'espontànea actitud adoptada per les entitats y personalitats més prestigiosas del Catalanisme, al sol anunciar de intentar lo govern la supressió y subsequent traslació a Barcelona del nostre Arquebisbat. No és que'n duptesim dels nostres companys de causa, perque tenim per ben sabut quel'mot catalanista no s'avé ab lo que significa exclusivisme, egoisme o absorció; però no s'havia presentat encara ocasió pera que'l que no més creuen en lo que's vèu y's palpa se'n convençen de la noblesa dels nostres ideals, tan bescantats pels polítichs centralistes causants de las desgracias de questa terra, y és per això que ab veritable complacencia anèm rebent las eloquents mostres de solidaritat que ab aytal motiu van eixint de tots los indrets de Catalunya.

Quin desengany haurán rebut los eterns enemics de la terra catalana, los que l'esquarteraren pera mellar explotarla, los que hi sembraren la mala llevor dels partits polítichs pera portar la divisió entre's seus fills, los que ab malas arts y traïdoria prenen anorrear l'esfors dols que volém presentar a Catalunya tal com és, ab un sol cos y una sola ànima! No, no han lograt ni conseguiran res, que avuy un moviment poderosíssim s'està manifestant, pera assenyalar a tots los que de debò's preocupan del pervidre, l'únic camí planer pera seguir nostra total salvació.

Los desconfiats, los que no creyan en la reconstitució de l'antiga personalitat de Catalunya, se'n haurán pogut convencer de la certesa de nostres predicas. Els han vist com l'intent d'arrebassarnos las últimas despulles d'aquesta personalitat, ha sublevat als cors verament catalans de tots los incontradars, obligantlos a protestar enèrgicament de l'espació que's pretén consumar contra Tarragona.

Y no han sigut pas necessaries las excitacions y las recomanacions de cap mena, no hem hagut pas d'anar a pidolar favor ni demanar almoyna trucant de porta en porta. Lo mateix los diputats catalanistas ab sa hermosa carta, que las entitats y periódichs de Barcelona, de Girona, de Lleida, de Mataró, de Sabadell y altres punts, ab espontaneitat que'l honra s'han posat al costat nostre, ben decidits a defensar los drets de l'Arquebisbat tarragoní. Y és que'l Catalanisme tot ell respira justicia, desde los fonaments que li donaren vida, fins a las aspiracions que informan son redemptor programa.

Devant d'una manifestació tan solemne y hermosa, los tarragonins patriots de cor hem de sentirnos gojosos, que no estem pas sols ni abandonats a nostres propias forces, sinó que's ajudan y's ajudaran sempre en tot lo que sia de dret y de justicia, los elements més prestigiosos de Catalunya.

PER TARRAGONA

L'actitat dels Diputats per Barcelona.

Los diputats catalanistas de Barcelona, han dirigit al nostre Alcalde, la següent carta:

«Senyor Alcalde de Tarragona.— Molt senyor nostre: havem llegit que, en las negociaçions que's segueixen per la reforma del Concordat, se proposa la supressió de la metropolitana de Tarragona, o per millor dir, la creació de l'Arquebisbat de Barcelona, convertint així a questa ciutat en metrópoli de la província eclesiàstica de Catalunya.

Tots los aimants de nostra terra temen que vèure ab gran tristesa, sembla propòsit que vindria a resoldre

d'una manera violenta la tan debatuda qüestió històrica de l'Iglésia primada d'Espanya, trayent per sempre més a Tarragona los títols que li donan dret a pretendre semblant jerarquia enfront de Toledo, l'antiga capital de Castella.

Ademés se vèu clarament que, baix lo pretext d'economías, se vol prosseguir l'obra en que se venen empenyant los nostres governs uniformistes, de trèure y destruir tot allò que nos dóna fesomia propia y que ajuda a mantenir lo carácter y las tradicions de l'antiga personalitat de Catalunya. La qüestió és acabar ab aqueix Arquebisbat que té caràcter històric, que sintetisa las tradicions y l'història de la nostra terra, pera crear un Arquebisbat que no's distingeixi dels altres, com una regió no volen que's distingeixi d'una altra regió, enemicos mortals de tot lo que significa particularisme y varietat.

Nosaltres nos hi havem d'oposar a n'això, y com a diputats per Barcelona, en nom y representació d'aquesta ciutat y respondent als sentiments dels fills aimants de Catalunya, nos té disposats a ajudarlos pera dir y demostrar que nosaltres no'l pretenem aquest Arquebisbat, lo qual está perfectament allà ahoi se troba. La centralisació no s'avé ab la manera de sentir de Barcelona, ciutat expansiva y catalana fins a l'ànima, que desitja y vol que's mantingui en son lloc propi, tot lo que ajuda a mantenir l'esperit y la forma de nostra antiga nació, llibertat. Per lo mateix que l'Arquebisbat y la Metrópoli de la província eclesiàstica de Catalunya li pertoca de dret y per tradició a Tarragona, nos té resolts y creyent cumplir un deber, en nom de Barcelona, a sostener los drets històrics d'aqueix Arquebisbat tarragoní.

Vulga, senyor Alcalde, fer presents aquests nostres sentiments a l'Ajuntament de Tarragona, y ordeni quan creguin que devem fer pera evitar que se realisi aquest despullament, més important de lo que sembla si bé's mira.

Sos afectíssims servidors que esperan sus ordres, Albert Riusiñol, en nom propi y dels seus companys diputats per Barcelona, senyors Domènech y Torres.

Es de nostre estimat confrare *La Costa de Llevant* que's publica a Mataró, lo seguèt expressiu article:

"Un dever del catalanisme." — Ho ha desmentit en Sagasta, però estiguèm alerta per si resultava cert.

S'ha dit que's tractava de portar l'Arquebisbat de Tarragona a Barcelona.

Sigui que hagi intent real de ferlo, potser pera satisfacer l'opinió de Barcelona, que tant contraria's mostra al centralisme, y així amansírala, sigui que's vulga fer, atenent a l'importància no menys real que va adquirint a Europa, la capital de Catalunya, lo cert és, que's tracta d'un assumpt que a tots los catalans nos ha d'interessar per igual, sobre tot als catalans catòlics, als que no mirèm ab indiferència las qüestions religiosas.

Tarragona metropolitana ha d'essser intangible, ara y sempre, per gran que arribés a ésser la decadència de l'antiquíssima ciutat romana.

No és que tractem de defensar la permanència de l'Arquebisbe en dita ciutat, per los elements de vida que pot reportarli, no; ho defensem per ésser un dret tan legalment adquirit, que no hi ha rahons ni conveniences que'l pugui fer torser. L'història d'un poble no s'esborra ab un Real Decret, ni's segleys passan en và pera ésser oblidats en un moment. A Tarragona l'hi perteneix la primacia de l'Iglésia d'Espanya ab més justicia que a Toledo, y ja que li fou arrebatat pel centre aquest dret, jamay en la vida hem de permetre los catalans que se l'hi tregui de Catalunya. Lo Catalanisme hauria d'ésser lo primer en protestar y lo primer en lluytar ab totas sus forças pera que no's realisés;

en aquest punt tots los catalanistas hauriam de ser causa comú pera defensar á la capital eclesiàstica de la nostra terra. Seria una tasca hermosissima, puig autonomistas, convenuts, partidaris dels drets dels pobles, no faríam més que cumplir ab un dever. Barcelona ab Arquebisbat no seria més de lo que és ja avuy; en canvi Tarragona malediria los efectes d'altra centralisació. No pot ésser.

Estiguèm alerta, donchs, los catalanistas, pera privar lo nou atentat a la vida de la més vella ciutat de Catalunya.

MARIÁN SERRA.
Canet de Mar, 11 Setembre 1902.

**

Per sa part, lo valent periódich de Gerona, *Lo Geronés*, diu en una de sus notas políticas:

«Entre las soluciones (?) propuestas pel Gobern pera resoldre a Espanya la qüestió religiosa, que alguns capares de la política centralista ns van tornar a importar últimamente de França y qu'el partit avuy gobernan va inflar artificiosamente per set de poder, hi ha la gran pensada de trasladar a Barcelona l'arxidiòcesis de Tarragona. Midas per l'estil, y la suppressió d'algunes diòcesis y canonigas, son tot lo que s'ha acudit als flamants liberals desde'l poder pera contenir l'onada de la reacció que diu que's havia invadit y amenassava engolirse Espanya per complert. A'b l'economia d'uns quants quartets, que l'Estat s'encaixegarà de malmenar per qualsevol altre cantó, lo pahorós conflicte quedará resolt y apagabadas totes las passions que s'havien concitat. Mereix l'envaja dels altres pobles y és una honra pels nostres estadistes, la manera senzillíssima com a Espanya naixen y's desfan las qüestions més difícils y complicades. Tot se redueix al pressupost y a que manin los uns en comptes dels altres.

Per la traslació de l'arxidiòcesis de Tarragona porta més cua, donchs ni tan sols se justifica per las economias, que no se'n faria cap convertint a Barcelona en arxidiòcesis. L'arxidiòcesis de Tarragona representa l'història, la tradició d'Espanya en l'orde religiós en sus relacions ab l'orde polítich. L'arquebisbe de Tarragona històricament és lo Primat de Espanya, per més qu'aquesta caràcter s'hage volgut transferir després al de Toledo; y perque las disputas d'altres temps no's tornin a suscitar maymés, perque no's torni a posar en doute que l'hegemonia de la península l'han exercida en tot temps los del Centre, com l'exerceixen avuy, interessos als nostres centralistes en robustir la seva obra y esborrar y fer perdre en lo possible la memòria de to lo que significa permanència de l'història y de la tradició.

Vègis, donchs, lo perquèls polítichs que's governan s'han preocupat de trèure de Tarragona l'Arxidiòcesis; no han fet més qu'obrar de conformitat ab las seves idees y's seus principis, procurar la consolidació del centralisme y'l manteniment de l'hegemonia que s'han atribuit sobre tot lo territori d'Espanya las regions centrals.

Nosaltres conseqüents també ab los nostres principis, protestem de la nova expoliació que s'intenta fersos y confiem que la Cancilleria Romana, qu'inspira's sus actes en móvils de orde molt més elevat dels qu'inspiran als nostres polítichs, no la consentirà.

**

Los diaris de Barcelona, *La Renaixença* y *La Veu de Catalunya*, han continuat durant aquesta setmana sa valenta campanya defensant la permanència de l'Arquebisbat a Tarragona.

Lo periódich *La Veu del Segre* de Lleida, copia l'article publicat per nosaltres ab aquest motiu y expressa sua conformitat y adhesió.

A darrera hora sabem que'l Con-

cell del Centre Català de Sabadell, ha acordet enviar una comunicació al nostre Ajuntament y un'altra a la Associació Catalanista d'aquesta ciutat, protestant de l'arbitrari intent de trasladar a Barcelona nostre antiquíssim y gloriós Arquebisbat y oferintse a la vegada pera tot quant se crea útil en defensa de nostre indispensable dret.

La casualitat a Espanya

Per arreu demostran l'inmensa majoria de filòsophs que la casualitat no existeix, y que fins quan en llenguatge familiar s'anomena una cosa casual, s'affirma implicitament l'ignorància sobre la mateixa, puig se desconeixen per complert las causes que l'han produïda.

Seguidor ferm d'aquesta veritable doctrina a l'ensems que desitjós se'n pren d'indagar las causes dels efectes, observava ab constant atenció l'originalitat que caracteriza las cosas de Espanya, segur de que'm proporcionariàn materia de sobras pera satisfer per set de poder, hi ha la gran pensada de trasladar a Barcelona l'arxidiòcesis de Tarragona. Midas per l'estil, y la suppressió d'algunes diòcesis y canonigas, son tot lo que s'ha acudit als flamants liberals desde'l poder pera contenir l'onada de la reacció que diu que's havia invadit y amenassava engolirse Espanya per complert. A'b l'economia d'uns quants quartets, que l'Estat s'encaixegarà de malmenar per qualsevol altre cantó, lo pahorós conflicte quedará resolt y apagabadas totes las passions que s'havien concitat. Mereix l'envaja dels altres pobles y és una honra pels nostres estadistes, la manera senzillíssima com a Espanya naixen y's desfan las qüestions més difícils y complicades. Tot se redueix al pressupost y a que manin los uns en comptes dels altres.

Si'n fixem qu'en la nació espanyola la major part dels efectes obsequien a causes naturals o de l'exterior y qu'el govern no aprofita ni atenua aqueixas causes segons siguin favorables o contràries respectivament.

La patria, resulta que'l govern permaneix impassible ja que res fa pel benestar dels seus súbdits.

Pera probar lo que acabo de dir posaré un exemple: se tracta de la puja y baixa en lo prèu dels vins. Fóu deguda aquella puja a alguna bona disposició dels polítichs governants, concedint primas als vins d'exportació? No, perque jo crech que may s'ha pensat en tal cosa. Fóu motivada perque qualsevol ministre's cuide de buscar cap mercat pera'ls vins espanyols? Tampoch, puig los vinatayres sempre s'han queixat de l'indolència ministerial respecte á n'això. A què fóu donchs deguda? Al filoxerament de las vinyas de França.

Pera no ferme pesat diré que la baixa la motivaren los francesos ab la reconstitució dels seus camps ja que res o molt poca cosa significa la pèrdua de las colònies.

Donchs bé, si prescindírem per un moment de las causes naturals o extiors que determinin un efecte en prò o en contra de nostra nació; y considerem que'l govern dèu ésser lo principal causant de tot lo que en un Estat se verifica, perque no ho és ab motiu de la seva impossibilitat, que anteriorment crech demostrar, resulta: que molts efectes són relativament casuals (la casualitat absoluta no existeix) y que per tant res devem als padres de la patria que d'aquesta manera's desvetllan pel benestar dels seus fills.

JAUME MONTLLEÓ.
Porrera, Setembre, 1902.

L'Escola Normal de donas, jés beneficiosa?

Als diputats provincials senyors Huguer, Merello, Fábregas y Tell

L'educació de la joventut és una especie de sacerdotci pera qui'exercici és necessària una verdadera y especial vocació. Si's pares donan a sos fills la vida dels còs, los mestres donan a n'aquests mateixos noys la vida de l'intel·ligència. Ells són los que estudiant lo cor y'l caràcter de aquests tendres sers, favoreixen lo desenrotlllo del gèrmen del bē y arrenquen lo gram dels més intints que aviat sofocaria la llevor de la virtut.

La necessitat d'aquests centres de ensenyansa s'ha deixat sentir en tot temps. Mentre no s'establiren las Escoles Normals, l'ensenyansa primària estigué abandonada, quina augmentà y prosperà visiblement al cau-

missió. Es una exquisida barreja de ternura y forsa, de paciencia y energia, de complacencia y fermeza. Possedeix dues coses indispensables pera l'educació de l'infantesa: cor y caràcter; cor pera atrauar als noys, caràcter pera dominarlos.

Possedeix además, com dòna, y en altíssim grau, los tres sentiments indispensables pera'l desempenyo de sa missió: deber, amor y sacrificio.

Fenelón, parlant d'educació, deia als mestres: «*Sigueu pares*, y *Monsenyor Dupauloup* afegia més tard: «*No basta'l ser pare; sigueu mares.*»

Guiaada per aquest instant material, innat en sa naturalesa, la Mestra, tal qual dèu ser, aima als noys sens violenciar en lo més mínim, fà arrelar en sus tendres ànimes las primeras nocions de la virtut, que reben ja en la falda de sa mare, y a ella dèu en grà part la família y la Societat l'honor de posseir Sants, héroes y sants.

Ara bé; ja que la dòna és criada a desempenyar lloables oficis gés necessari donarli l'educació y instrucció convenient?

La major part de la gent confonen l'educació ab l'instrucció, y això és un erro gravíssim.

L'educació dirigeix principalment al cor; l'instrucció, a l'intel·ligència. Si, donchs, l'educació té aytal finalitat, y la dòna ha d'ésser la primera en enmotllar los cors, just és que ho sacrificièm tot a donarli una educació deguda.

Educar a un home és formar un individuu, que tal vegada no deixarà rastre darrera seu; educar a una dona és fer los fonaments de las generacions dels perevidre. Napoleón digué en un de sos escrits: «*Una dòna hermosa agrada a la vista, una dòna bona agrada al cor; la primera és un adorn, la segona és un preuat tresor.*» Per la bona educació que's dongui a la dòna pot alcancarse lo inestimable tresor de qu'el colós de França nos parla: la dòna virtuosa; però si no se l'educa, o si se l'educa malament, se llabora sa desgracia y la dels seus successors.

Entre una dòna sens educar y una dòna mal educada, preferim, no obstant, la primera; puig encar que no fass'il bē, perque no pot ferlo, tampoch nos farà'l mal que irremesiblement nos farà la segona.

Si's convencesin los pares y's governs de que dèu donar-se a la dòna una bona educació y una sólida instrucció, no descuidarien lo sostentiment dels centres en quins se forma'l cor y l'intel·ligència de la dòna. Hem dit lo cor

sadors tractaren desde molt antich d'associar als mestres en escoles especials, primerament pera instruirlos, després pera despertar sa vocació, y per últim, pera que aprenguessin a ensenyuar.

Patrocinats per en Lluís Vives, per los filòsophs inglesos y per los Jesuitas, tenian los mestres, molt abans de l'establiment de las Escoles Normals, unes juntas o reunions en quinas se's ensenyava a dirigir als noys, considerant qu'ls mestres necessitaven una preparació especial per la delicada y trascendental de sa professió.

Y al parlar de mestres nos referim al magisteri en-general, y lo que aquí dièm, pot aplicarse sens dubte a las mestras. La Revolució francesa fóu la que portà a cap l'establiment de las Escoles Normals, que molt prompte s'estengueren per tot l'Imperi, y traspasant lo Pirineu arribaren a nostra aimada pàtria, fundantse la primera per allà l'any 1839.

No tractarem de las visciduts per que han passat las Escoles Normals pera arribar a l'estat en que avui las trobem, més hem dit, *no las trobem*, per obra y gracia de quatre patriotes que tal volta rès entenen en materia d'educació. Acabarèm aquest assumptu fent notar que las Normals estan organisadas, no solament pera formar bonas mestras, sinó que són també centres d'instrucció ahont las joves que no's dedican al Magisteri, poden rebre l'ilustració necessaria pera desempenyar dinsla Societat son importantíssim paper de fillas, d'esposas y de mares.

A Espanya s'agitá l'idea d'educar científicamente a las mares de familia, però'l pensament no's portà a cap. Las Escoles Normals de Mestras supleixen aquesta falta, donchs, són baix tots conceptes, los centres més a proposito pera desenrotillar ab sa instrucció y ensenyansa, lo cor y la inteligiencia de las futuras mares de familia.

Veyèm ara lo que s'aprèn en nostres Escoles Normals de Mestras y còm las ensenyansas que en ellas se donan contribueixen a formar bonas educadoras y excelents mares de familia.

La carta del soldat

(CONCLUSIÓ)

II

La sorpresa de la Mariagna sigüeu molt gran al véure a n'en Rabidot, l'alcalde de Cheffois, sortint d'entre las bardissas al vèurela. Duya la brusa blava dels diumenges, lo bastó ab correja, y aguantava un paquetet so'tal bras. Per la seva actitud encongida, la Mariagna tingué totseguit intuició vagarosa de que duya una mala notícia.

—Que vens de casa l'Octavia? —li preguntà l'alcalde.

—Sí.

—Sembla que no vá gayre bé; he trobat pels prats al téu pare y m'ho ha dit.

—Està molt débil y'l metje m'ha avisat que's podria morir d'un moment a l'altre!

—Pobra dôna!...

Hi hagué un moment de silenci anguiós; ell molt embarrassat en los fons, mirant a la joveneta, però comprenent que no podía seguir enraohnant sense dir rès, ella plena d'ansietat.

—Escolta, —seguí l'alcalde, —hi ha una mala notícia pera la desgraciada...

—Ah!... —fèu la Mariagna portants las mans al cor.

—Sí.... Lo séu pobre minyó és mort.... Ja compéndrás....

Però en Rabidot se deturà de sobte, veient que la Mariagna s'havia tornat groga, y que's fecolzava en un arbre pera no caure; expontàneamente se precipità, avergonyit de la seva tortxeria, endevinant la novel·la d'amor quin desenllàs acabava de precipitar tan sobtadament.

—Pobra Mariagna! —seguí dihent.

—Jo no sabia... Es veritet que hauria tingut d'endevinar!...

Y ab accionats totxos s'anava excusant; després seguí com ab ganas de acabar, allors que la gran paraula ja estava dita y que la joveneta s'havia refet.

—Al mateix temps que questa trista notícia, he rebut aquesta caixa que era d'en Constant y que conté difereents objectes adems de la carta del ministre de la Guerra... Tot això és ben téu!... Prenho y't deixo'l cuidado de ferho saber a l'avìa... Tu ho farás mellor que jo... Veus? Decididament los homes no sabèm dir las coses a las dònas!

Y se'n anà després d'haver estret la mà de la Mariagna, bastant conmòt, però de totas maneres satisfet per haver acabat la seva missió.

III

La joveneta no plorava. Permaneixia en lo mateix lloc, abatuda. Una paraula havia sigut prou pera destruirlo tot. Temia una desgracia y no obstant s'adonava de que questa noticia la havia sorpresa tant com si fos imprevista.

En Constant no havia perdut may un corrèu fins allavors, y aquella vegada no havian rebut rès d'ell, quan una carta d'un dels seus companys havia arribat feya quinze dies al poble; aquell retràs, naturalment, havia fet naixer en las dues dònas un trist pressentiment.

Y ara tot estava acabat!

Mentre que la Mariagna permaneixia allí tota trista, los auells cantavan plens d'alegria per la nova florida, buscant ja'l lloc pels nius que tenian d'amagar los seus amors. Lo sol havia desaparegut y als tòns d'autors del cel havian succehit matisos d'un vermell fort, barrats per grans núvols moradencs. Una vèu s'aixecà del camí: era la d'algún mosso de masia que tornava ab los bous del camp. Després lo silenci seguí pels prats y en lo cel transparent aparegueren algunes esblaymades estrelles.

La joveneta, qu'encar no havia plorat, deixà correr las sevas llàgrimas tot anantsen poch a poch cap a la masia. Abans d'atravessar lo corral s'aixugà'l ulls ab lo devantal y entrà a la casa ahont l'esperava tot un aixam de maynada famolenta que cridava com una niarada. Agafà de la pasta una pà negre y rodó, ne donà a cada hu un bossi, sense enraohnar, absreta pels seus pensaments; després se'n anà a la seva cambra pera obrir la caixeta y extender sobre'l llit las reliquias estimadas que contenia.

Vetaqui, donchs, tot lo que'n quedava de'n Constant!

Se posà a desfer lo nus poch á poch, aixecà la tapadora de la caixa ab una mena de respecte y en un complert desordre se li aparegueren totas las coses útils del soldat. Hi havia fil, agullas, un didal, raspalls, diferents objectes que ella li havia donat, las cartas d'ella, las de l'avìa. Però sobretot cridà la seva atenció un sobre que veia al fons.

Llegí la direcció:

*Senyora Octavia Renaud
Masia de la Huchette
prop Cheffois (Vendée).*

Tregué febrosament lo paper contingut en aquell sobre sense cloure y'l recorregut.

Era una carta sense acabar.

Però en lo moment que's disposava a llegirla mellor, sentí al seu pare en lo pati que tornava del treball cridant contra's bous massa calmosos, renyant a la maynada que no havia cuytat prou a obrir lo tancat. Era la vida de cada dia, la feyna pesada que duya a cap sense queixarse y que caldrà seguir allavors com sempre, sense esperansa de la vida més ditzosa entrevista ab en Constant dirigint la masia, y'l pare massa vell, impost, assegut a la vora del foc esperant tranquilament la fi. Se ficà depressa la carta a la pitrera y corregué cap al masover, que entrava a casa ensopegant ab los esclops en la pedra del llindar.

Y li esplicà breument que l'Octavia estava molt malalta y que passaria la nit al seu costat.

Lo vell rondinà quelcom entre dents:

—Es molt natural morirse als vuitanta set anys; que menys se pot fer a questa edat que anarsen a reposar tranquilament!

Això sigué tot.

Després de sopar, pel mateix camí la Mariagna tornà a la Huchette. Arribà a la masia, va empenyer la porta molt suauament y trobà a l'Octavia ajeguda y semblava que dormint. Al véure a la pobra dôna no's sentí ab coratje pera comunicarli la mort d'en Constant al despertar. Tenia una cara tant tranquila, de vella ditzosa que reposa després d'haver acabat son llarg dia, que la joveneta se preguntava si no valdrà més que no's despertés mai més, enduentse potser a la tomba la visió del seu fill encara viu.

Però de sopte l'Octavia remogué en lo llit deixant anar una queixa, com una mena de plany: ab un salt la Mariagna sigué a l'espoma del llit.

—Què té, mare?... D'ahont pateix?

—M'ofigo, filla meva; ajúdam a aixecarme un xich!

Allors la joveneta ab moltes precaucions la rodejà ab sos brassos forts, aixecantla y abaixant lo coixí fins als ronyons, y al cap d'una estona la respiració de la malalta's féu més igual.

—Això estich mellor! —digué la pobra dôna... Somniava fà un moment ab lo meu nét... Era aquí... aprop mèu...

—Aviat hi tornarà a ser! —exclamà la Mariagna transfigurada, ditzosa per l'alegria que anaya a comuni-

car... —Sí, aviat... He rebut una carta d'ell pera vostè... Sent, mare?... Una carta d'ell... [Miri]

Y li ensenyava'l paper que havia tret del seu pit.

La vella havia agafat ab un moviment soportat lo full tan desitjat, arrencantli casi a la pobra noya, com qui se llansa sobre una presa. Després d'haver besat lo paper ahont s'havien posat las mans del seu minyó, l' tornà a la Mariagna, dientli ab plors:

—Llegeix... Llegeix depressa.

La Mariagna agafà la carta y llegí, aguantantse las llàgrimas, deturantse de tant en tant pera dominar-se un xich, creyente obligada a interclar alguna exclamació alegre que li donàs temps d'assegurar la seva vèu, mirant a la pobra vella.

Aquesta, ab lo cap redressat y's ulls molt oberts, bevia las paraules que sortien de la boca de la joveneta ab una expressió d'alegria tan punyenta que la Mariagna hi trobava la recompensa de son compassiu engany.

Y la carta deia:

«Avia del meu cor, estich content, sí, molt content! Aquesta mateixa nit lo meu escuadron marxa cap a Sarakhot, y's vells que coneixen l'indret diuen qu'és un pais molt hermos, ab grans arbres com en ma estimada Vendée y ahont hi ha rius que s'esmunyen remorejant per entre les rocas com nostre Sevre tan hermos. Veliaquí per què: sembla que aném a posar a rattlla a un dolent rey negre de la tribu dels Trarzas que s'ha permès tirar contra's nostres soldats, malgrat la seva promesa de no ferho. Això és que aném a ensenyari lo que costa no cumplir una paraula!... Oh! una expedició de no rès, y sens dubte que no més la vista dels nostres albernuos farà tornar totes las cosas a son lloc. No obstant, nosaltres esmolèm nostres sabres ab alegria. A l'escuadron tots estem contents com si's tractés d'una festa! Y després lo temps passarà més depressa, y al tornar a Sant Lluís de Senegal caldrà pensar en marxar...»

La Mariagna's deturà un instant pera cridar:

—Veu!... està per tornar!... —Després seguí llegint:

«Quin dia més hermos aqueix! Potser en ma vineta carta ja li anunciaré definitivament la meva tornada. Díguli a la Mariagna que penso sempre en ella y que l'estimo. Nos casarem desseguida que ella vulgui, perque ara'l seu pare ja ho vol, y no tindrà cap anyoransa avia meva, me entén? de tenirme per marit, per dir-li de part meva... En fi ja tindrà temps de parlar de tot això a las vellas... També li diré, avia meva, que los meus superiors segueixen estant contents de mí y que'l seu nét sempre cumpleix bé. Fins lo capitán m'ha dit que'm tindrà de reenganxar prometentme que si treballava forsa arribaria a sub-oficial. Però ja comprendrà, avia del cor, que encara que tingués d'arribar a capitá m'ha volut quedar aquí, lluny de vostè y de la Mariagna a qui tant estimo!...»

Allí s'acabava la carta!

La Mariagna dolorosament atormentada per un sufriment massa gran havia arribat fins al cap de vall, però la darrera frase l'havia llegida casi sanglotant.

Allors ja no podia més!

Aixecà'l ulls y mirà a la vella.

Aquesta no's movia... Son cap havia caygt sobre'l coixí, y sos ulls oberts, brillants, llençaven son dràmer esclat... Semblava que dormia, totas sus faccions reflexaven una felicitat inmensa, y sa cara havia conservat lo sagell de l'alegria experimentada al saber que'l seu minyó vivia!

Allors la joveneta aclaparada, abatuda per un esforç superior a las seves forces, rodolà al peu del llit de la morta, aguantant en sos dits en ramparts la darrera carta de l'estimat.

IV

Quan a l'anar al poble vехі, a punta de dia, l' metge entrà a casa de la vella Octavia, se deturà a la porta esquerda.

La morta en lo seu llit tenia una expressió radiante y semblava rejoyenida: la joveneta duya en son rostre contret pel dolor, fondas arrugas, amarolls solchs trassats per les llàgrimas plorades en una nit de sofriment y angúnia.

Lo metge agafà de las mans de la Mariagna desmayada la carta del soldat, y quan sapigué que aquest havia mort ho comprengué tot.

Allors acostantse a la morta li clégue'ls ulls com si temés que encara poguessin véure las coses de la terra: després, aixecant ab sos brassos forts a la joveneta, la feu revenir poch a poch, fentli respirar algun perfum que duya.

Y quan lo sol pujava per sobre lo

horitzó, sonent las boiras del matí que embolcallaven de blanc los tendresfullatges del Bocage, de sobre un auell se posà a retilar.

LLUCIA HÈS.

Comentaris

Fantasías

En Silvela ha pronunciat un discurs devant dels seus correligionaris de Málaga. Molts esperaven que'l que se conservador parlaria fort y demanaria'l poder ab l'energia de qui exigeix una cosa que decret li pertany; però no hi ha hagut rès d'això: fòra de quatre generalitat pera entretenir als partidaris, en Silvela ns ho ha quedat a deur. Altre dia serà.

Cal, no obstant, fer remarcar que en Silvela és partidari decidit de que las Corts s'obrin a primers d'Octubre, pera qu'en Sagasta ns digui lo que pensa sobre tots los problemes pendents. Te veo, déu dir en Sagasta; lo que tú vols és que a las Corts s'armi un llo y't deixa'l lloc. Espérate...

També l'hereu d'en Canovas s'ha mostrat partidari del patron-oro; però això sí, s'ha guardat molt d'indiferència de quina mena de manera tallaria aquest patró. Lo de sempre: los nostres grans estadistas somniants truitas... Ara se'ls hi ha posat al cap això de l'or, y tot lo sant dia no pensan en rès més; fins creyem que hi ha una ponència de ministres que vèu per tot arreu... menys a la butxaca. No obstant, per ari, ja tenim una pila de coses en or: drets d'aduanas, xecs en or, Deute en or, y en perspectiva un empréstit a l'extranger, y la Sucursal del Banc d'Espanya a París.

Ja vèuen donchs si estem en gran. De projectes pera fer baixar los cambis y convertir en or tot aquest paper que roda per Espanya, nos en sobran; però ns trobem lo mateix que aquell que's creya arribar a descobrir lo mobiment contínuo, que tot ho tenia menys la forsa contínua. Aquí ja expremem lo cervell, però sempre resulta que no tenim una pesseta, y com diners fà diners... no podem comprar or.

Que no s'hi amojoen donchs los de Madrid; los cambis baixaran quan sigüem més rics de lo que som ara. Pensar que ab paper litografiat, de valor convencional, podem tindrer lo patró-or igual que altres pobles rics... és fer chateaux en Espanya.

Notas regionalistas

Sempre que sentim dir que això del catalanisme és una moda que passarà més tard o més aviat, nos vé a la memoria lo que succeix quan los catalans enlayraven la bandera del proteccionisme. Allavors passava quelcom de lo que ocorreix ara: molt de soroll, revoltes, diceris de la gent de Madrid contra's egoïstes catalans, et sic de ceteris.

Comparin aquells temps y aquests y fassin lo favor de dirnos ahont són aquells terribles lliure-cambistes que se'n tenian de menjar de viu en viu. En lloc, com qua ja ningú's recorda del lliure-cambi y's mateixos castellans s'han tornat més, molt més, proteccionistes que nosaltres.

Lo mateix passarà ab lo regionalisme. A Madrid prou cridan, nos

Comissions y Representacions

DE PRODUCTES NACIONALS Y EXTRANGERS

Centre d'Informació Comercial

Sixto Villalba.—TARRAGONA

hagi medi de calefacció, ni rudimentari, per evitar les temperatures exageradament baixes dels seus departaments, sobre tot de la sala d'operacions, en la que l'operat, generalment ha d'estar nu del tot o en partit? Es possible un hospital del segle XX ab escusats del segle XV, sense aparells dels més rudimentaris que la deuà Higie recomana pera evitar emanacions sempre poch sanas? Es possible un hospital sense departament de convalecents? Es possible un hospital sense departament de banyos? Es possible un hospital sense medis segurs per evitar escapatorias dels malalts que desvariejan y sense vigilancia per impossibilitar las mil y una tonterias atentatorias a la salut y vida dels mateixos? Es possible que pugui arribar desangrantse un individu al pio y sant hospital y per no haverhi metge de guardia's tinguin que esperar, ab gran perill per la vida del ferit, los aussilis d'un metge que surti al pàs?

Si, tot lo expressat és possible, y menys mal si sols possible fós, pitjor encara, tots los cassos senyalats són fets consumats que ab la brutalitat de tals demostran ben clar, que si en l'únic hospital civil que tenim en la capital de la província, se desaten als senyors Gobernador y Alcalde per l'acceptació de malalts, se desaten a la autoritat dels preceptes caritatis del cristianisme, se desatenen los preceptes de la ciència no adoptants en bé dels acollits, ben clar se veu que allò és, més bé qu'un pio y sant hospital, una antesala de la mort qu'escau segons capritxo las víctimas que s'han d'inmolair, si Déu d'elles no se apienda ab sa infinita Misericordia.

Si a més de lo dit, aquest hospital precedit de tan preciosos adjetius se va fundar per fusió en lo segle XV, y per lo seu sostinent comptava ab los productes d'almoynas en diner y oli, casi, per no dir del tot, impordanas a tots los diocessans de l'arquebisbat de Tarragona, a més dels llegats exigits per l'autoritat eclesiàstica baixa pena d'excomunió al notari que no recordés al testador l'obligació de fer alguna deixa a l'hospital; si a més té una subvenció en los presuposts de la província, si aprofita's emoluments del cementiri municipal, ab quin dret exclueix dels beneficis d'acolliment als que no són fills de aquesta capital?

Si aquest hospital està baix l'amparo y protecció de dos individus santificats per l'Iglesia cristiana, ¿per què oblidan aquella màxima santa aborreix lo delict, compadeix al delinqüent, ja que segurament per consideracions delinqüents exclueix de sa protecció als desgraciats malalts de venereo y sifilis? S'oblidan de que Jesucrist vā perdonar a la Magdalena? No tenen en compte que al deixar aquells malalts sens amparo són causa de mals gravíssims dintre de la societat exposantla d'una manera evident a la propagació de tan terrible malaltia?

No dèuen contraure cap responsabilitat humana en aquest establecimiento que ni l'Estat, ni la Província, ni el Municipi han ordenat una visita de inspecció, no donan comptes al Municipi, Província ni Estat, ni de molts anys cap de ditas entitats los ha exigit quién donessin; però no hi ha dubte que devant de Déu adquieren una responsabilitat tan gran, que serà precisa tota la Misericordia Divina per alcansar perdó.

A. RABADÀ

(Seguirà)

NOVAS

En la sessió celebrada abans d'ahir per l'Ajuntament, s'acordé a proposta del nostre amich Sr. Ixart, fer constar en acta l'agrahit de la corporació y donar les més expressivas gràcies als diputats catalanistes de Barcelona, Srs. Russinyol, Domènech y Torres per l'expressiva carta que dirigirem al Sr. Alcalde oferintse en tot per tot a defensar los drets de Tarragona en la qüestió de l'Arquebisbat.

L'esportànea oferta dels diputats per Barce'ona, ha produït en aquesta ciutat excellent efecte, donchs ha contribuit y no poch a destruir prejudicis y preocupacions respecte de l'actitud de Barcelona en aquesta y en moltes altres qüestions. Per això entenem que'l veïnat en pès s'associa com nosaltres a las eloquents y sentides frases que'l Sr. Ixart pronuncia en l'esmentada sessió, y a l'acort près pel Municipi.

Continúan a la presó d'aquesta ciutat los cinc detinguts ab motiu de lo ocorregut a la platja de Sant Salvador.

Segons notícies s'ha negat l'excusació que soliciten los presos, sense que ningú comprenGUI'l rigorisme ab que són tractadas personas d'honoradissims antecedents y intatxable conducta, que no han tingut altra desgracia que viure aprop de la casa d'un desaquiibiat.

Lo Sr. Alcalde ha tingut l'atenció de remetren quatre bonos de carn y pà, que ab lo major gust repartirèm entre pobres verament necessitats.

Ahir debutà al Teatre Principal ab las obras «Los Cocineros», «María de los Angeles» y «Les Viudes de la Plaça», una companyia còmich-lírica, castellana-valenciana, de la qual no podem parlarne perque no poguerem assistir a la representació.

Ab motiu de las festes de la Marcè lo notable «Orfeó Català» donarà dos concerts populars los días 24 y 28 a las dèu del matí en lo teatre de Novetats.

La Junta directiva de l'«Orfeó» nos ha remès un bonich cartell anunci dels indicats concerts, per quina atenció y per sa oferta de tindrer reservadas lo nombre de localitats que convinguin a l'«Associació Catalanista de Tarragona y sa comarca» li signifiquem nostre més sincer agrahit.

Pera amplir lo vuit que ha deixat la suprimida Normal, la distingida professora D.ª Angela Castellá, acaba d'establir, en lo carrer de Caballers, núm. 3, una Escola Normal Superior lliure, ahont las senyoretas que ho desitgin podrán cursar totas las assignacions elementals y superiors compresas en los programas oficials de la Normal de Barcelona, ahont las interessades podrán examinar-se.

La direcció de la Escola Normal lliure corre a càrrec de l'esmentada professora D.ª Angela Castellá ab la cooperació de D.ª Concepció Salafraña, D.ª Esperanza Oliva, Reverent Dr. D. Jaume Valls, D. Rosendo Rull, D. Cosme Oliva y D. Joseph M.ª Nogués.

Felicitem a la Sra. Castellá per la seva idea de suplir en lo possible lo que'n ha arrebassat la mala administració y la política d'aquest pays, no dubtant que la nova Escola lliure gaudirà ben aviat del favor públic, puig segons nostres notícies serán moltas las senyoretas que seguirán aquí llurs estudis.

Están casi acabats los treballs d'arreglo del Passeig de S. Antoni. Se hi ha fet una bona reparació qu'agrahirà els molts veïns que en aquesta època ne fan lo predilecte passeig d'hivern.

Traduïm de nostre confrare'l Dia-rio de Barcelona del divendres:

«En l'estudi del pintor D. Bonaventura Casas, hem tingut ocasió de veure un quadro representant a Sant Tomás d'Aquino, que ab destí al seminari de Tarragona, ha pintat lo referit artista.

La primera impressió que en l'espectador produceix l'imatge del Doctor Angèlich és profonda; tanta és

la vida que irradia la varonil figura, quina actitud tradueix l'arrobament produït per la vèu misteriosa de l'Esperit Sant, qu'ell no vèu, però que sent ab especial complacència. Això vol dir que en mitj d'accentuat realisme, brilla en l'obra d'en Casas la flama d'un mistic ideal, com convé a la veneranda imatge. Lo cap, per tal concepte's recomana extraordinàriament y en ell poden apreciarse una factura ampla, juiciosa y d'extraordinari vigor, axis com los rotatges y, entre aquests, la muceta blanca del Teolech, en la que la seda brilla a la vegada d'un modo real y artístic.

Molt encertat trobèm al pintor en tals fragments, mes és just confessar qu'el conjunt s'imposa a primera vista per la noblesa de l'actitud y l'armonia que en tota la composició resplandeix, constituint una imatge del Sant Filosof, propia pera decorar més que una iglesia, lo saló d'actes d'un establiment docent com lo Seminari a que va destinat.

Los accesoris molt ben trobats y compostos, contribueixen a donar caràcter al quadro, y d'un modo especial lo birret de Doctor, que apareix a un dels costats del Sant.»

Acabaren ahir las obras de restauració de l'altar del Sant Sepulcre de nostra Catedral.

Han sigut executadas ab l'acer i y bon gust que té acreditats per nostre distingit amich lo reputat artista don Joseph Folch, qui ha rebut moltes felicitacions per son treball a la que de bon grat hi afegim la nostra.

Felicitem de tot cor a nostre estimat amich y colaborador D. Cosme Oliva y Toda, per lo brillant resultat dels exàmens que ha sufert en aquesta Escola Normal de Mestres.

Otava nostre amich al titol de Mestre superior per lo nou plan d'enseñanza, equivalent a l'antich de Mestre Normal, haventlo conseguit ab la honrosa calificació de sobresalient:

Nostre benvolgut amich lo Pbre. don Joaquim Virgili Cardona, celebrarà sa primera missa lo dia 24 de l'actual mes en l'Iglésia del Sagrat Cor, a las dèu del matí. Serà apadrinat lo nou celebrant per son oncle D. Enrich Cardona y sa tia D.ª Ramona Cardona, predicant lo Reverent P. Valentí Torras de la Companyia de Jesús.

Rebi lo nou sacerdot y sa familia nostra més sentida felicitació.

La societat d'autors y artistas persisten en son sistema d'exercir un centralisme artístich, ha comunicat las ordres necessarias pera impedir que puguen funcionar los días festius los teatres de las societats de recreo, mentre s'hi hagi teatres públics oberts.

S'estan fent las degudas gestions pera que aquesta ordre siga modificada en lo sentit de permetre funcionar los teatres de l'«Atenèu», «Centre Català» y del «Niu Artístich», gestions que celebren tanta bon fi.

No publiquem lo programa de las festes de Santa Tecla perquè aquellas quedarán reduïdes a las funcions religiosas, la professió, repartiment de almoynas als pobres y castell de fochs artificials.

Nostre estimat amich D. Miquel Melendres, ha estableit com veuran nosaltres llegidors en la secció d'anuncis, una fàbrica de sabó, proposantse servir al públic ab tot esmer, ja en la qualitat dels gèneros ja en prèus.

Desitjèm tota classe de prosperitat al Sr. Melendres en sa nova indústria.

Ha sigut traslladat desde Cadiz a aquest Institut General y Tècnic, nostre paisà lo Catedràtic D. Enrich Mir y Miró, que's troba ja entre nosaltres.

Li donem la benvinguda.

Ocasiona no pocas molestias la divergencia notable ab que senya'an las horas los rellotges públics d'aquesta ciutat.

Hi ha un desacord complet entre ells, sent lo pitjor qu'aquests últims dies anaban tots molt més atrassats

que no podien ser.

Li vendrà l'edifici núm. 16 del carrer de la Pau y número 15 de la del General Contreras, ab pago al comptat o a piassos. En dit edifici hi ha cups de bastanta cabuda y dos pouys ab aigua abundant reunint dit local condicions pera poderhi instalar qualsevol industria.

Pera tractar dirigirse al mateix interessat, qu'avuy en dia l'occupa, o bé a don Joseph M.ª Pagés, Enginier a Reus.

G. SERRA Y TRILLA

METGE CIRURGIÀ

ex deixeble de l'eminent Dr. Aza, en malalties de la pell; ex Melge alumne de l'Institut de Alfonso XIII de Bacteriologia y Seroterapia

MALALTIES DE LA PELL Y MALALTIES CRÒNICAS

CONSULTA DE 11 A 1

COMTE DE RIUS, 20, 2.º—TARRAGONA.—COMTE DE RIUS, 20, 2.º

que'ls de las estacions dels carrils, donant lloc a que a molts viatgers los deixés lo tren.

Preguem al Sr. Alcalde que procuri que hi hagi esmena en la falta que nos ocupa.

En l'Iglésia de l'Ensenyança cantarà la primera missa lo dia 25 del corrent, a dos quarts d'onze del matí, nostre distingit amich lo Pbre. Don Joseph Ballester y Martorell.

L'apadrinarán en tan solemne acte sos cosins D. Jaume Gustà y Bondia y D.ª Roset Martorell de Gustà, ocupant la catedra de l'Esperit Sant lo Rvt. Dr. D. Isidre Gomà, Director y Professor d'aquesta Universitat Pontificia.

Donem al nou celebrant y a la família nostra enhorabona.

L'Excm. Capitol Catedral acordá en sa darrera sessió concorrer a l'Exposició d'art antich que tindrà lloc pròximament a Barcelona.

No dubtem que'n dita Exposició Tarragona hi farà bon paper.

—Camises y corbatas alta novetat. Camiseria de Pau Brú, comte de Rius, 20.

TIP. DE FRANCESCH SUGRAÑES, COMTE DE RIUS, 9.

Important. Se necessita un metge cirurgià pera substituir a un company per temporada indeterminada en una població important d'aquesta província.

Informarà'l Sr. President del Colegi de Metges de la província de Tarragona, D. Antoni Rabadà.

Ho está la casa número 17 del carrer de Comte de Rius y número 26 del carrer de August d'aquesta ciutat.

Pera informes dirigirse al Notari don Simó Gramunt, St. Agustí, 19, 1.º

En venda o vendrá l'edifici núm. 16 del carrer de la Pau y número 15 de la del General Contreras, ab pago al comptat o a piassos. En dit edifici hi ha cups de bastanta cabuda y dos pouys ab aigua abundant reunint dit local condicions pera poderhi instalar qualsevol industria.

Pera tractar dirigirse al mateix interessat, qu'avuy en dia l'occupa, o bé a don Joseph M.ª Pagés, Enginier a Reus.

LINEA DE VAPORS SERRA
PERA LIVERPOOL

Sortirà d'aquest port lo dia 24 de Setembre lo magnific vapor Benita. Admet cárrega y passatgers per dits ports.

Linia regular de grans vapors

Pera Valencia, Alacant, Cartagena, Almeria, Málaga, Sevilla, Cádiz, Huelva, Vigo, Marín, Villagarcia, Carril, Corunha; Ferrol, Rivadeo, Gijón, Santander, Bilbao, Pasages, San Sebastià, Bayonne, Bordeaux, Nantes, San-Derque, Havre y París.

Sortirà d'aquest port lo dia 25 Setembre lo vapor Cabo S. Sebastián, son capitá Joan C. Zorroza, admitemt cárrega y passatgers per dits ports.

Lo despatxa son consignatari D. Marián Pérez.

Pera Valencia, Alacant, Málaga, Cádiz, Galicia, Asturias, Santander y Bilbao, sortirà d'aquest port lo dia 25 del corrent lo vapor Antoni Roca, son capitá Company, admitemt cárrega y passatgers per dits ports.

Son agent: D. Joseph M.ª Ricomé.

SVENSKA LLOYD

LINA DE VAPORS DE LLOYD SUEC DE GOTHEMBURG

SERVEI BI-MENSUAL ENTRE TARRAGONA Y LOS PORTS ESCANDINAVIOS

Lo vapor suec Dania sortirà lo dia 22 de Setembre, admitemt cárrega pera Marsella, Gotemburg, Copenhagen, Estocolm, Cristiani, Bergen, Malmo, Helsingborg, Norrkping, Gefle, Sundsvall Stettin, Danzig, Koenigsberg, Libau, Riga y demés ports de Suecia, Noruega, Dinamarca, Alemanya y Russia.

Lo despatxa sos agents Srs. Boada germans.

Companyia Valenciana de Navegació

Lina regular de grans y ràpids vapors ENTRE

Espanya, França è Italia

Vapors de la Companyia

Sagunto, Alcira, Játiva, Grau, Mariola, Caballol

Xarop de hipofosfats CLIMENT

La llegítima marca "SALUD"

Srs. Climent y C.^a.—Tortosa.—Molt senyors meus: Lo Nen X. de tres anys, sofria desde més de un any de una escrofulacòmica. Cansat d'usar sens cap resultat quantas emulsions y reconstituyents se presentava per aquests cassos, vaig ensenyjar los **Hipofosfats Climent**, trobant consol lo pacient ja en el primer frasco y molt prompte la curació completa.—**Dr. Siloniz**, Catedràtic de Barcelona.

Srs. Climent y C.^a.—Tortosa.—Molt senyors meus: Puch assegurarlos qu'en tots los cassos d'**Asthenia** presentats a la meva clínica a causa d'afeccions genitales provenients de la falta de fixesa de les viscències abdominals (Enteròptosis) lo **Xarop Climent marca SALUD** m'ha donat inmillorables resultats.—**Dr. Gibert**, Especialista en parts y malalties de la dona.

Exigeixis lo llegítim **Xarop Climent SALUD**, únic aprobat per la Real Academia de Medicina de Barcelona, pug s'en expén altre del mateix nom.

Ovi

Lecitina

Giol

Serveys de la Companyia Trasatlàntica
DE
BARCELONA

Línies de Cuba y Méjich.—SERVEY DEL NORTE.—Lo dia 16 de Setembre sortirà de Bilbao lo 19 de Santander y lo 20 de Coruña, lo vapor **Alfonso XIII** directament pera Habana y Veracruz. Admet passatge y càrrega pera litorals de Cuba y pera Costafríme y Pacífich, ab trasbord à Habana al vapor de la línia de Venezuela-Colombia, y pera Santo Domingo y San Pedro de Macoris, també ab trasbord à Habana.

SERVEY DEL MEDITERRANI.—Lo dia 26 de Setembre sortirà de Barcelona, y lo 30 de Cadíz, lo vapor **Montserrat** directament pera Nova York, Habana y Veracruz. Combinacions pera distints punts dels Estats Units y litorals de Cuba. També s'admet passatge y càrrega pera Puerto Plata, ab trasbord à Habana.

Línies de Venezuela-Colombia.—Lo dia 11 de Octubre sortirà de Barcelona, y lo 13 de Málaga y lo 15 de Cadíz lo vapor **Montevideo** directament pera Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Santa Cruz de Palma, Puerto Rico, Habana, Puerto Limón, Colón, Sabanilla, Puerto Cabello y La Guayra, admetent passatge y càrrega pera Veracruz ab trasbord à Habana. Combina pel ferro-carriol de Panamá ab les companyies de navegació del Pacífich pera qual port admets passatge y càrrega ab billets y coneixements directes. Combinació pera'l litoral de Cuba y Puerto Rico. S'admet passatge y càrrega pera Puerto Plata ab trasbord à Puerto Rico y pera Santo Domingo y San Pedro de Macoris, ab trasbord à Habana.

Línies de Filipinas.—Lo dia 11 de Octubre sortirà de Barcelona, havent fet les escalas intermitentes, lo vapor **Isla de Panay** directament pera Port-Said, Suez, Aden, Colombo, Singapore y Manila, servint per trasbord los ports de la costa oriental de Africa, de la India, Java, Sumatra, China, Japó y Australia.

Línies de Buenos Aires.—Lo dia 2 de Octubre sortirà de Barcelona, y lo 3 de Valencia, y lo 5 de Málaga y lo 7 de Cadíz lo vapor **P. de SATRUSTEGUI** directament pera Santa Cruz de Tenerife, Montevideo y Buenos Aires. Admet passatge y càrrega pera Rio Janeiro, Santos, Punta Arenas, (Chile), Coronel y Valparaíso, ab trasbord à Cadíz al vapor de la Línia del Brasil.

Línies de Canàries.—Lo dia 17 de Setembre sortirà de Barcelona y lo 18 de Valencia, lo 19 d'Alacant y lo 22 de Cadíz, lo vapor **M. L. Villaverde** directament pera Casablanca, Mazagán, Las Palmas y Santa Cruz de Tenerife, y Santa Cruz de la Palma, retornant à Barcelona per Santa Cruz de Tenerife, Cádiz, Málaga (facultativa), Alacant, y Valencia.

Línies de Fernando Poó.—El dia 25 de Setembre sortirà de Barcelona y el 30 de Cadíz, el vapor **Larache** pera Fernando Poó, ab escalas en Casablanca, Mazagán y altres ports de la Costa occidental d'Africa y Golf de Guinea.

Línies de Tanger.—Sortidas de Cádiz: dilluns, dimecres y divendres.

Sortidas de Tanger: dimarts, dijous y dissabtes.

Pera més informes dirigir-se a son agent **D. Emili Borrás**

Elixir á la Ingluvina GIOL

Es el millor remey pera la prompte y segura curació de totes las malalties del

VENTRELL

per cròniques que sian, regularisant son funcionament y reforsant los debilitats.

De venta en totes las Farmacias y en casa son autor, **Passeig de Gracia, 4, Barcelona.**

Farmacia Plana
al costat de la antiga
CASA FIGUERAS
REAL, 6.—Tarragona

Provista de medicaments moderns adquirits d'origen.—Complet assortit de medicaments pera curas antisèpticas.—Especialitats nacionals y extrangeras.

Aguas minero-medicinales
TARRAGONA

Academia Duarte

Carrer de la Palma, 2.—Tarragona

Se donan conferencies de tots los cursos de las Facultats de Dret y Ciències socials y Filosofia y Lletres, comprenent en aquesta darrera las seccions corresponents a les tres llicenciaturess.

Lo curs, com en anys anteriors, començarà el dia 1.er d'Octubre, com així ho disposa l'art. 3.er del Reglament.

S'admeten alumnes interns y externs.

L'Academia compta ab suficient nombre de professors titulars pera cada secció.

Pera informes al Director **D. Francesc Duarte**, advocat, beneficiat de la S. I. Metropolitana.

Gabinet Y Clínica Dental

DE
A. PONS ICART

SAN AGUSTI, NUM. 21, PIS SEGON, TARRAGONA

Tractament especial de las malalties de las dentis y genivas.

Extracció de dents, caxals y arrels sense dolor.

Especialitat en emplasters, empomaduras y orificacions.

Perfeccionament en la construcció de pessses y dentaduras de totes classes.

Drogueria Plana

Antiga casa Figueras

Real 6, cantonada Rebolledo 20

En aquesta casa trobarà la industria, la agricultura y las arts, un compleit surtit de drogas, sulfat y primeras materias pera abonsos ab riquesa garantida y de importació directa.

PREUS LIMITATS VERITAT

Sofre FLORESTILLA de la millor marca

TARRAGONA

Maquinaria agrícola, industrial y vinicola

Compleit assortit en ferreteria

Marceli Vicens

APODACA, 27, TARRAGONA

Unich representant en aquesta província de l'important casa de Barcelona, Srs. Ignaci Sanchez y C.^a, constructors d'arades y bògits pera onades llaurades y demés màquines agrícoles.

Emulsió Nadal

LA MILLOR Y MÉS AGRADABLE

Unica que conté'l 80 per 100 d'oli pur de fetge de bacallà.

Aprobada y recomenada per los Colegios de Metges y Farmacèutics.

De venda en totes las Farmacias del Regne y Ultramar.

En Tarragona, casa de l'autor.

Tarragona, 20, Major, 20.—Tarragona

LO CAMP DE TARRAGONA

Srs. Climent y C.^a.—Tortosa.—Molt senyors meus: Lo Nen X. de tres anys, sofria desde més de un any de una escrofulacòmica. Cansat d'usar sens cap resultat quantas emulsions y reconstituyents se presentava per aquests cassos, vaig ensenyjar los **Hipofosfats Climent**, trobant consol lo pacient ja en el primer frasco y molt prompte la curació completa.—**Dr. Siloniz**, Catedràtic de Barcelona.

Srs. Climent y C.^a.—Tortosa.—Molt senyors meus: Puch assegurarlos qu'en tots los cassos d'**Asthenia** presentats a la meva clínica a causa d'afeccions genitales provenientes de la falta de fixesa de les viscències abdominals (Enteròptosis) lo **Xarop Climent marca SALUD** m'ha donat inmillorables resultats.—**Dr. Gibert**, Especialista en parts y malalties de la dona.

Exigeixis lo llegítim **Xarop Climent SALUD**, únic aprobat per la Real Academia de Medicina de Barcelona, pug s'en expén altre del mateix nom.

Ayqua naf SERRA

(Lecitina de rovell d'ou)

Tónic. Reconstituyent

Antineurasténich

BANYS MEDICINALS

AYGUA DE MAR Y DOLSA

Pera las personas que sufren dolor reumàtic ó inflamatori, així com herpetisme y erupcions, se preparan uns banys compostos, **especialitat de la casa**, que donan escelents resultats, conforme ho acreditan lo sens nombre de personnes que tots los anys se curan.

Fa més de 50 anys qu'està obert l'establiment, baix la direcció de sempre de sos mateixos amos y propietaris **senyors Sardà germans**, è indicats dits banys compostos, per la majoria dels senyors metges d'aquesta capital y de fora, lo qual creyem es garantia suficient pera las personas que tingan á be visitarlos, ab la seguritat qu'obtindran un prompte alivio en sus dolencias.

Banys de recreu en banyeras pisces de marbre.

Carrers de Mar, 30 y Lleó, 48

TARRAGONA

La véritable propaganda

és farà usant tots los catalans l'inmillorable **Paper de fumar CATALUNYA**.

Lo Dr. J. Jordán

DENTISTA

Té, l'honor d'offerir á sos nombrosos clients y al públic en general, lo **Gabinet Odontològich** que ab los millors avosos de la **Odontologia** moderna ha establert á

Barcelona, Passeig de Gracia, 4, 1.er (cantonada al carrer de Caspe, junt als teatres Tívoli y Novetats) y fentlos mateixs avingut que **opera tots los dilluns á REUS** en sa antiga clínica dental

Plaça de Prim, núm. 2, primer pis

DE LAS 9 DEL MATÍ Á LAS 5 DE LA TARDE

Labors agrícolas á vapor

En la Redacció y Administració de **L'Art del Pages**, **Prínceps, 11, principal, 1.er, Barcelona**, se donarà rahó de las condicions econòmicas pera desfondar terrenos pera'l cultiu de vinya y altres plantas, per medi dels aparatos més perfeccionats que's coneixen fins avui.

Pera informes dirigir-se a D. Francisco X. Tobella, qui facilitarà notes de preus per desfondar desde un á tres pams de fondaria.

ABONOS

químics y minerals garantius per son més alt poder fertilisant, elaborant los compleits especials pera cada terra y cultiu.

ABONOS

organico-químics propis pera plantacions preparantlos també ab atenció á las necessitats de la planta y terra á que deuen destinarse. Despullas, tercerilla etz., grans llegums etz.

COMISSIONS Y REPRESENTACIONS

QUINTANA Y TORRES

Carrer de Barcelona, 4.—Tarragona

FUSTERIA

En aquest anich y acreditat taller se construirà lo referent al ram de fusteria, lo mateix en quantà obras, que'n trevals artístich-decoratius y de luxo.

11, MENDEZ NUÑEZ, 11.

Fàbrica de sabó

DE

Miquel Melendres

Sabó desde 0·20 ptas., 0·22 y hasta

0·38 la liura.

Se serveix a domicili.

Vilamitjana, 9, (Pla de la Sèu, devant la porta de Sta. Tecla).

EXCELCER

En Llanas ven uns paraigües

de semi-seda y cutó,

de color inalterable,

y teixit tanissim bò,

que resisteix tota prova

al devall d'un canó.

Ademés, també té uns vanos

ab uns pintats tan rebòns,

que ni Rafael ni Murillo

los podrían fer milló,

aproposit per regalos;

causen gran admiració.

Trobarán també sombrillas

y un gran assortit de basòns,

parassols de totes menes

que son mol, barato y bons.

Millor dit: no ya cap casa

en 'an bonas condicions.

26, COMTE DE RIUS, 26